SENSUL PROCEDURAL AL CONECTORILOR PRAGMATICI CONCESIVI *DEŞI* ŞI *TOTUŞI*

OANA ADRIANA RAGEA
Şcoala Doctorală a Facultăţii de Litere, Universitatea din Bucureşti

1. ***Precizări preliminare***

Un conector pragmatic conţine o procedură de interpretare dată de sensul procedural pe care îl conţine. Pornind de la intuiţia preteoretică conform căreia concesivitatea, în cazul nostru, se actualizează prin intermediul unei proceduri de interpretare unice, am încercat să stabilim care este procedura de interpretare conţinută de conectorii pragmatici concesivi din perspectiva receptării cognitive, inferenţiale a teoriei relevanţei elaborate de Sperber, Wilson, dacă există această procedură unică, a concesivităţii, care se aplică în procesul de interpretare indiferent de conectorul folosit sau dacă există proceduri diferite pentru fiecare conector în parte.

Verificarea acestor ipoteze am realizat-o asupra conectorilor pragmatici concesivi ***deşi*** şi ***totuşi***.

Pentru stabilirea sensului procedural al concesivităţii am pornit de la modelele procedurale ale lui C. Iten, descrise în Iten (1998) şi Iten (2000), şi am încercat să le dezvoltăm şi să le adaptăm, pentru a arăta care este sensul procedural conţinut de un conector pragmatic concesiv în limba română. După stabilirea procedurii de sens a concesivităţii prin raportare la conectorul pragmatic concesiv prototipic ***deşi***, am încercat să vedem dacă adverbul intrinsec concesiv ***totuşi*** conţine aceeaşi procedură, dacă face referire la ea sau dacă actualizează o procedură diferită de interpretare.

2. ***Sensul procedural al concesivităţii***

În procesul de interpretare, relaţia de concesivitate poate fi conţinută şi declanşată de unul dintre elementele sale constitutive. Notăm P*Q relaţia de concesivitate dintre P şi Q, unde P şi Q sunt cele două elemente care intră în relaţie. Astfel, relaţia poate fi redată formal ca:

P*Q = [Q <cv> P].

P şi Q pot fi enunţuri, segmente de discurs, discursuri etc. Notăm cu <cv> marca concesivităţii, liant al relaţiei de concesivitate, care o conţine - la nivel logic, şi o declanşează - la nivelul vorbirii.

De exemplu, relaţia P*Q = [Q <cv> P] poate fi actualizată în vorbire în diferite variante structurale:

(1) *Sunt elev model,* ***deşi*** *sunt străin*. (Internet)

În acest exemplu Q = Sunt elev model, P = sunt străin şi <cv> este *deşi*.

O altă variantă structurală a relaţiei poate fi P*Q = [<cv> P, Q], ca în exemplul următor:

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

(2) ***Deşi*** *nu au primit niciun ban în plus, dascălii şi-au făcut deja planul de cheltuire a salariilor majorate*. (Internet)

Aici Q = dascălii şi-au făcut deja planul de cheltuire a salariilor majorate, P = nu au primit niciun ban în plus, iar <cv> este, în acest exemplu, tot *deşi*.

Conectorii pragmatici pot avea atât sens procedural, cât şi sens conceptual, în proporţii diferite. Ceea ce este specific acestor conectori pragmatici este sensul procedural intrinsec pe care îl conţin şi prin care se poate analiza modul în care acesta direcţionează procesul de interpretare, în cazul nostru către o interpretare concesivă. Sensul procedural este conţinut deci de conectorul pragmatic, care este actualizarea elementului notat <cv> în formula descrisă *supra*.

Spuneam că un conector pragmatic conţine o procedură de interpretare dată de sensul procedural pe care îl conţine. Pornind de la intuiţia preteoretică conform căreia concesivitatea, în cazul nostru, se actualizează prin intermediul unei proceduri de interpretare unice, indiferent de conectorul prin care se realizează aceasta, adică prin <cv>, dorim să stabilim care este procedura conţinută de conectorii pragmatici concesivi din perspectiva receptării cognitive, inferenţiale a teoriei relevanţei elaborate de Sperber şi Wilson, dacă există această procedură unică, a concesivităţii, care se aplică în procesul de interpretare indiferent de conectorul folosit sau dacă există proceduri diferite pentru fiecare în parte.

2.2. Sensul procedural al lui *deşi*

Deşi este conjuncţia subordonatoare, cu rol de conector pragmatic, exponent al seriei concesive. Datorită acestei caracteristici de generalitate, putem considera că este varianta concretă cea mai apropiată de varianta abstractă <cv> şi vom decela procedura de interpretare a concesivităţii pornind de la acest conector. Ulterior, vom aplica aceasta procedură asupra sensului conţinut de alţi conectori pragmatici concesivi, urmărind dacă există diferenţe sau chiar proceduri diferite de interpretare sau dacă se confirmă existenţa unei proceduri unice.

Pentru a putea propune o procedură de sens conţinută de un conector pragmatic concesiv, folosim un exemplu de propoziţie simplă, pentru a nu apărea nuanţe de interpretare sau alte discuţii asupra exemplului dat. Din aceleaşi considerente, modelul de interpretare folosit este cel al optimismului naiv, aşa cum este descris de Sperber (1995). Odată stabilită procedura de sens pentru un exemplu martor, ea se va putea extinde, aplica, verifica pe orice alt exemplu din limba română, testându-şi gradul de aplicabilitate.

(3) *Ion a ieşit afară,* ***deşi*** *plouă.*

P = *Plouă*
Q = *Ion a ieşit afară*
<cv> = ***deşi***

Implicatura convenţională a enunţului (3) este, în linii mari: *în mod normal, dacă plouă, oamenii nu ies afară.* Această implicatură este rezultat al fondului comun de cunoştinţe al locutorului şi al interlocutorilor şi pe acest fapt se bazează înţelegerea corectă a relaţiei concesive dintre enunţurile P şi Q. În mod normal, *dacă P, atunci non-Q* este o asumpţie contextuală[1], declanşată de un element lingvistic cu rol de marcă a concesivităţii în enunţul respectiv.

[1] În cadrul teoriei relevanţei, se utilizează conceptul de *asumpţie contextuală*, un echivalent cognitiv al conceptului gricean de *implicatură*.

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

Implicatura care stă la baza acestor relaţii de tip concesiv este un argument de tip *modus ponens* anulabil.

Astfel, în exemplul **(3)**, argumentul are următoarele propoziţii:

- dacă P, atunci non-Q
- P
- rezultă non-Q
- în cazul nostru însă, se întâmplă Q, deci se anulează implicaţia logică, acesta fiind un efect al concesivităţii.

Propunem şi exemplul următor:

(4) ***Deşi*** *te-am chemat, nu ai venit.*

P = te-am chemat

Q = nu ai venit

În exemplul (4), argumentul *modus ponens* are următoarele propoziţii:

- dacă P, atunci Q
- P
- rezultă Q
- în cazul nostru se întâmplă non-Q, deci se anulează implicaţia.

Observăm din aceste două descrieri că negaţia la nivelul formei propoziţionale nu modifică relaţia de implicaţie. Putem spune că, la modul general, abstract, argumentul trebuie descris în forma sa afirmativă, iar la nivelul concret, al vorbirii, Q se poate actualiza în formă negativă sau afirmativă a enunţului. Putem rescrie astfel propoziţiile logice ale argumentului astfel:

- dacă $P_{(NI)}$[1], atunci $Q_{(NI)}$
- $P_{(NI)}$
- rezultă $Q_{(NI)}$
- în cazul nostru se întâmplă non-$Q_{(NI)}$, deci se anulează implicaţia.

Aceste relaţii sunt conţinute de anumite elemente lingvistice care, în acest moment, declanşează o relaţie de concesivitate în cazul nostru, prin simpla lor enunţare. Aceste elemente au un sens preponderent procedural. Ele nu conţin concepte, ci indică o procedură care ghidează procesul de decodare-inferenţă a interpretării.

În această ordine de idei, ne referim la *deşi* care conţine în sine un set de indicaţii referitoare la modul în care urmează să interpretăm enunţul dat, chiar în momentul enunţării sale. Revenind la exemplul (3), *Ion a ieşit afară, **deşi** plouă*, dacă receptorul nu cunoaşte faptul că atunci când plouă oamenii nu obişnuiesc să iasă afară − poate că provine dintr-o cultură în care oamenii ies afară numai când plouă sau dintr-un spaţiu unde nu plouă − enunţul (3) nu are pentru el sensul intenţionat de locutor şi nu va înţelege ceea ce i se comunică, eventual îşi creează o nouă asumpţie[2]. Dar dacă receptorul cunoaşte procedura de interpretare a conectorului pragmatic concesiv *deşi*, va înţelege că, în perspectiva emiţătorului, există o

[1] NI reprezintă nivelul de interpretare, nivelul abstract, la care funcţionează implicaţiile şi toate tipurile de deducţii şi inferenţe şi nu este echivalent cu structura de adâncime din gramatici. În continuare vom folosi această distincţie de nivel de adâncime (NI) şi nivel de suprafaţă (NS), niveluri care nu coincid cu cele din gramaticile generative, ci este vorba de nivelul pragmatic, la care funcţionează implicaturile şi diferitele tipuri de inferenţe.

[2] Puterea unei asumpţii este dată de experienţa percepută direct, de experienţa percepută indirect (în funcţie de gradul de încredere pe care-l avem în persoana care ne relatează), de puterea de convingere a premisei de la care s-a pornit.

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

contradicţie între P şi Q şi va înţelege că i se transmite premisa că, în mod normal, dacă P, atunci non-Q, dar că, în acest caz, Q s-a petrecut.

Făcând o analiză procedurală a conectorului pragmatic concesiv *although* din perspectiva teoriei cognitiviste a relevanţei, C. Iten propune pentru acesta următoarea procedură de interpretare: *Ceea ce urmează, P, contrazice, dar nu elimină X. X este un aspect al interpretării lui Q. Cu alte cuvinte, non-X urmează din P*[1]*. Iar implicatura rezultată este: în mod normal, dacă P, atunci non-Q*. (trad.s.)

Conform acestei definiţii, un enunţ concesiv conţine o propoziţie Q şi o propoziţie P, iar aceasta din urmă conţine şi marca concesivităţii. Propoziţia P este cea care conţine informaţia ce contrazice, dar nu elimină conţinutul propoziţiei Q, indiferent de topica aleasă în comunicare. Dar P poate contrazice nu numai forma exprimată în comunicare, forma propoziţională Q, ci poate să fie în opoziţie cu un aspect al interpretării acesteia. *Aspecte ale interpretării* ale lui Q, pe care le notăm X, pot fi: una dintre implicaturile sale, una dintre explicaturi[2], o explicatură metadiscursivă sau chiar propoziţia exprimată Q.

Faptul că P contrazice, dar nu elimină X poate fi descris în felul următor: din P rezultă concluzia non-X, dar în cazul punctual al enunţării concesivei, dovezile pentru X sunt mai puternice decât dovezile pentru non-X, ceea ce duce la neîmplinirea aşteptărilor receptorului. Altfel spus, este mult mai probabil ca receptorul să recupereze o asumpţie contextuală (care este o premisă implicată) de felul *în general, non-X rezultă din P* (Iten 1998), dar, în cazul enunţării concesive, se întâmplă X.

Revenind la exemplul **(3)**, *Ion a ieşit afară* ***deşi*** *plouă*, verificăm modul în care funcţionează procedura descrisă mai sus.

După cum spuneam, conţinutul propoziţional este dat de: P = *plouă* şi Q = *Ion a ieşit afară*. Conform procedurii conţinute de *deşi*, P contrazice, dar nu elimină X, unde X este un aspect al interpretării lui Q. Conform principiului cognitiv al teoriei relevanţei, interlocutorul va încerca să maximizeze relevanţa enunţului dat, deci va încerca să recupereze un înţeles optim cu un efort de procesare minim. Astfel, interlocutorul se va opri la prima interpretare relevantă pentru contextul dat.

O linie a interpretării acestui caz este următoarea:

(a) În general, dacă plouă, Ion nu iese afară;

(b) Plouă;

(c) Ion a ieşit afară;

(d) Este un fapt particular, neobişnuit, că Ion a ieşit afară, dat fiind faptul că plouă.

Deci, interpretarea enunţului (3) se realizează în felul următor: există o regulă generală conform căreia ploaia îl ţine pe Ion în casă, dar ceea ce este emis de E este o excepţie, pentru că plouă şi Ion a ieşit în acest timp afară.

***

În continuare, dorim să dezvoltăm procedura propusă de Iten (Iten 1998) care opune propoziţia concesivă unui aspect al interpretării propoziţiei Q. Pornind de la această procedură, propunem că nu numai P, deci propoziţia exprimată explicit, poate crea relaţia de concesivitate într-un enunţ, ci şi *un aspect al interpretării* lui P poate să contrazică, dar să nu elimine un aspect al interpretării lui Q. Pentru a verifica această presupunere propunem următorul exemplu:

---

[1] „What follows (i.e. P) contradicts, but does not eliminate, X. X is an aspect of the interpretation of Q." (Iten 1998: 20)

[2] Explicatura reprezintă ceea ce este comunicat explicit; forma propoziţională îmbogăţită de inferenţe pragmatice, implicaturi convenţionale.

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

(5) *Oraşul, **oricum ar fi el**, e totuşi oraş.* (GALR II 2005: 562)

Interpretarea posibilă a acestui enunţ este: *Oricum ar fi el, oraşul are **totuşi** multe avantaje*. Se dau următoarele date, în care formele explicite ale implicaturilor sunt generale, aproximative, putând varia ca formă:

P = oricum ar fi el

Q = oraşul... e totuşi oraş

X = implicatura lui Q = oraşul are multe avantaje

Y = implicatura lui P = oraşul are multe dezavantaje

În cazul acesta nu se poate spune că P contrazice, dar nu elimină X, ci Y are acest rol şi deci, putem reformula procedura concesivităţii după Iten astfel: *Y contrazice, dar nu elimină X, unde Y este un aspect al interpretării lui P şi X este un aspect al interpretării lui Q. Iar implicatura rezultată este „în mod normal, dacă P, atunci non-Q*" Sau, mai formalizat:

Y contrazice, dar nu elimină X, X€ I(Q) şi Y€ I(P); non-X rezultă din Y.

2.3. Sensul procedural al lui *totuşi*

În secţiunile despre sensul procedural al concesivităţii, respectiv al conectorului ***totuşi***, am pornit de la modelele procedurale ale lui Iten, descrise în Iten (1998) şi Iten (2000), şi am încercat să le dezvoltăm şi să le adaptăm, pentru a arăta care este sensul procedural conţinut de un conector pragmatic concesiv în limba română. Odată ce am stabilit procedura de sens a concesivităţii prin raportare la un conector concesiv, dorim să vedem dacă adverbul intrinsec concesiv ***totuşi*** conţine această procedură, dacă face referire la ea sau dacă actualizează o altă procedură de interpretare.

Pentru a încerca să surprindem sensul procedural conţinut de adverbul concesiv cu funcţie de conector pragmatic ***totuşi***, pornim de la premisa că elementele lingvistice care declanşează o interpretare concesivă conţin sensul procedural $Y_{(NI)}$ *contrazice, dar nu elimină* $X_{(NI)}$, $X_{(NI)}$*€* $I(Q_{(NI)})$ *şi* $Y_{(NI)}$*€* $I(P_{(NI)})$*; non-*$X_{(NI)}$ *rezultă din* $Y_{(NI)}$, aşa cum am demonstrat în capitolul anterior**.** Observaţiile pe care urmează să le facem în acest capitol vizează utilizarea lui ***totuşi*** în cazurile în care funcţionează corelativ pentru ***deşi***, chiar dacă acesta este exprimat sau nu, deci cazurile în care ***totuşi*** are rol de conector pragmatic. În cazurile în care ***totuşi*** nu este relaţionat cu ***deşi***, are funcţie de marcator pragmatic. Deci, vom analiza cazurile în care formele sintactice în care se actualizează o relaţie concesivă între două propoziţii au forma generală P*Q = [Q <**cv**> P].

***

Întrebarea la care vom încerca să răspundem în continuare este: *Conţine **totuşi** sensul procedural al concesivităţii sau, dacă nu, ce sens procedural conţine şi care este deci procedura de interpretare pe care o conţine, declanşează sau la care trimite?*

Totuşi este un adverb intrinsec concesiv. În acelaşi timp (sau pentru acest motiv), ***totuşi*** este un adverb presupoziţional, care declanşează în momentul enunţării sale presupoziţia unei relaţii concesive. După cum arătam supra (trimitere), ***totuşi*** conţine sens procedural, deci presupoziţiile pe care le declanşează pot fi interpretate sub forma unui set de indicii, ca un ghid de interpretare a relaţiei concesive al cărei conector pragmatic este. Procedura de interpretare a lui ***totuşi*** trebuie descrisă în legătură cu relaţia de concesivitate naturală, de conţinut. ***Totuşi*** în limba română este dependent de relaţia cu <**cv**>, de exemplu cu ***deşi***, pe care l-am ales de la început ca exponent pentru această categorie.

***

Luăm exemplul următor, în care sunt actualizate în vorbire toate componentele din enunţul de forma: [(<**cv**>) (P), (***totuşi***) Q], urmate apoi de variantele enunţate fără actualizarea

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

conectorului *totuşi*, şi apoi fără actualizarea conectorului (<**cv**>), ***deşi***, pentru a observa relaţia dintre cei doi conectori şi modul în care funcţionează sensul procedural la nivel de enunţ.

(6) ***Deşi*** *nu a fost invitat,* ***totuşi*** *a venit la petrecere.* [(<**cv**>) (P), (***totuşi***) Q]
(6a) ***Deşi*** *nu a fost invitat, a venit la petrecere.* [(<**cv**>) (P), Q]
(6b) *Nu a fost invitat.* ***Totuşi*** *a venit la petrecere.* [(P), (***totuşi***) Q]

După cum spuneam, chiar dacă la nivelul de suprafaţă Q se poate asocia cu o formă negativă, la nivelul sensului procedural, adică la nivelul de adâncime, reprezentăm enunţul Q la modul absolut, indiferent în ce formă se actualizează în vorbire.

Implicatura lui (6) este, în linii mari: *în mod normal, dacă nu eşti invitat la o petrecere, nu te duci*. Dar şi implicaturile lui (6a) şi (6b) sunt aceleaşi cu cea a enunţului (6). Iar procedura pe care o conţine şi (6b), unde apare explicit doar ***totuşi*** ca marcator al unei relaţii concesive este tot de forma $Y_{(NI)}$ *contrazice, dar nu elimină* $X_{(NI)}$, $X_{(NI)}$€ $I(Q_{(NI)})$ *şi* $Y_{(NI)}$€ $I(P_{(NI)})$*; non-*$X_{(NI)}$ *rezultă din* $Y_{(NI)}$.

Am putea spune astfel că ***totuşi*** nu conţine o procedură de interpretare proprie, distinctă, ci că foloseşte procedura de sens a concesivităţii. Astfel, interpretarea enunţului (6b), în termenii procedurii de sens conţinute şi declanşate de ***totuşi***, în acest caz, ar putea fi următoarea: P = nu a fost invitat, Q = a venit la petrecere; P contrazice, dar nu elimină un aspect al interpretării lui Q − aici chiar forma propoziţională Q − şi non-X rezultă din Y. Cu alte cuvinte, în mod normal, dacă nu a fost invitat la petrecere, nu trebuia să vină, dar în această situaţie particulară, el a venit.

***

În următoarea parte a lucrării încercăm să arătăm că ***totuşi*** nu conţine el însuşi procedura de interpretare a concesivităţii, ci că funcţionează ca un indicator indirect al acesteia. Folosirea şi respectiv interpretarea unui enunţ marcat de forma explicită a lui ***totuşi*** trimite la o interpretare concesivă[1], iar apoi <**cv**> actualizează procedura de interpretare concesivă.

Să luăm următorul exemplu:

(7) *Slugărind de dimineaţa până noaptea, plină de griji, de treburi şi de nemulţumiri, ea venea* ***totuşi*** *cât putea de des…* (GALR II 1966: 199).

În cazul acesta, ***totuşi*** are în primul rând rol dezambiguizator[2]. Întrucât este indice al unui anumit tip de relaţie, de concesivitate, folosirea lui transmite receptorului instrucţiunea de decodare şi de interpretare în cheie concesivă, transformând citirea gerunziului *slugărind* în *deşi/în ciuda faptului că slugărea…*. Doar când se ajunge în acest moment din procesul de interpretare se aplică procedura: $Y_{(NI)}$ *contrazice, dar nu elimină* $X_{(NI)}$, $X_{(NI)}$€ $I(Q_{(NI)})$ *şi* $Y_{(NI)}$€ $I(P_{(NI)})$*; non-*$X_{(NI)}$ *rezultă din* $Y_{(NI)}$.

Următorul exemplu este diferit de cele de până acum, dar prin faptul că este diferit arată că ipoteza propusă se susţine în cazuri variate de utilizare a adverbului ***totuşi*** pentru tipul general de situaţii vizate în această parte a lucrării, respectiv situaţia utilizării lui ***totuşi*** corelativ.

[1] Un ***deşi*** suprimat ale cărui trăsături se conservă la nivel sintactic, adică în reprezentarea la nivelul formei logice.

[2] În general, în cazurile în care nu apare altă marcă a concesivităţii (o conjuncţie subordonatoare etc.), ***totuşi*** funcţionează în principal cu rol dezambiguizator, indică o interpretare concesivă.

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

(8) *Plouă. **Totuşi** am nevoie de aer curat.*

P = Plouă
Y = nu pot ieşi afară
Q = am nevoie de aer curat
X = vreau să ies afară (pentru a lua aer curat)

Acest exemplu actualizează o formă mai deosebită de concesivitate, în care opoziţia dintre propoziţii nu este directă, ci indirectă.

Interpretarea pentru acest enunţ ar putea fi în sensul următor:

(8a) *Deşi/în ciuda faptului că plouă, am nevoie de aer curat*.

Relaţia nu este directă între P şi Q, enunţurile de la nivelul de suprafaţă, explicaturile. Astfel nu se poate spune că am nevoie de aer curat în ciuda faptului că plouă.

Dacă am nevoie de aer curat, vreau să ies afară sau să deschid un geam pentru a-mi împlini această necesitate. Intervine în acest moment un obstacol, faptul că plouă, obstacol care există, dar care nu va împiedica realizarea acţiunii mele.

Deci relaţia se stabileşte între faptul că am nevoie de aer curat şi faptul că ies/voi ieşi afară.

Observând procesul de interpretare la nivel cognitiv reies şi alte particularităţi ale acestuia. Pentru aceasta vom desfăşura paşii procesului, după modelul pe care l-am mai utilizat şi anterior.

1. E enunţă P;
2. E enunţă ***totuşi***;
3. Se actualizează procedura de interpretare concesivă a conectorului;
4. Conform acestei proceduri de interpretare, urmează un enunţ care va fi într-o relaţie de contradicţie cu primul, dar nu va (putea) fi eliminat de acesta.
5. Se enunţă Q.
6. În acest caz însă, relaţia de concesivitate nu se realizează între P şi Q şi nici între asumpţii contextuale declanşate de acestea. Relaţia indicată de conector este între Q şi X, un enunţ implicat de acesta, respectiv faptul că vreau/am nevoie să ies afară pentru a realiza Q, adică pentru a lua aer curat;
7. Q implică X, iar X se află în relaţie adversativă cu P, relaţia putând fi notată Q -> X, X dar P;
8. X nu se actualizează la nivelul de suprafaţă, fiind un enunţ eliptic;
9. P reprezintă factorul care ar putea împiedica desfăşurarea acţiunii, dar nu reuşeşte, ceea ce justifică natura concesivă a relaţiei;
10. La nivel de suprafaţă relaţia de concesivitate se realizează între P şi Q, deci între un element al relaţiei logice între acţiuni şi piedica, obstacolul în îndeplinirea lor.

***

La începutul subcapitolului ***Sensul procedural al lui totuşi*** lansam întrebarea: „Conţine **totuşi** sensul procedural al concesivităţii pe care l-am descris mai sus sau dacă nu, ce sens procedural conţine şi care este deci procedura de interpretare pe care o declanşează sau la care trimite?”, întrebare la care am încercat să răspundem.

Bazându-ne pe intuiţii preteoretice, am încercat să arătăm că există o procedură de interpretare conţinută de elemente ce declanşează o relaţie concesivă, cum sunt conjuncţiile ce introduc subordonate concesive, dar că adverbul concesiv ***totuşi*** nu conţine sine ipso această

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)

procedură, ci în momentul enunţării sale indică faptul că trebuie actualizată o relaţie concesivă de forma [***Deşi*** P, Q] sau [Q, ***deşi*** P], iar *după* actualizarea acestei structuri, receptorul foloseşte procedura de interpretare a concesivităţii în recuperarea sensului şi în înţelegerea a ceea ce s-a comunicat de către emiţător.

Dacă această premisă este corectă, putem spune despre ***totuşi*** că are rol de indicator. Un element care conţine sens procedural nu actualizează concepte, reprezentări, aşa cum spuneam, ci conţine un set de instrucţiuni care ghidează receptorul în interpretarea corectă a comunicării ce i s-a transmis. Dacă ***totuşi*** nu conţine în sine un sens procedural direct, ci face trimitere la un alt element care conţine procedura de interpretare concesivă, atunci putem spune că ***totuşi*** conţine un sens procedural de nivelul al doilea, că este un indice secund al concesivităţii.

BIBLIOGRAFIE

Blakemore, Diane, 2000, „Indicators and procedures: nevertheless and but", *Journal of linguistics*, volumul 36, p. 463−486.

Blakemore, Diane, 2002, *Relevance and Linguistic Meaning: The Semantics and Pragmatics of Discourse Markers*, Cambridge, Cambridge University Press.

Guţu-Romalo, Valeria (coord.), 2005, *Gramatica limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române, GALR.

Irimia, Dumitru, 1997, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom.

Iten, Corinne, 1998, *The meaning of although: a Relevance Theoretic account*, UCL Working Papers in Linguistics.

Iten, Corinne, 2000a, *„Although revisited"*, *UCL Working Papers in Linguistics*, 10, p. 81−108.

Iten, Corinne, 2000b, *„Non-truth conditional" meaning, relevance and concessives*, University of London.

Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1995, *Relevance. Communication and Cognition*, Second Edition, Oxford UK & Cambridge USA, Blackwell Publishers Ltd.

Sperber, Dan, 1995, „How do we communicate?", în J. Brockman & K. Matson (eds.), *How things are: A science toolkit for the mind*, New York, Morrow, p. 191−199.

Sperber, Dan & Deirdre Wilson, 2004, „Relevance Theory", în L. R. Horn & G. Ward (eds.) *The Handbook of Pragmatics*, Oxford, Blackwell Publishers Ltd., p. 607−632.

Ştefănescu, Ariadna, 2007, *Conectori pragmatici*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

The procedural meaning of the pragmatic markers deşi *and* totuşi

A pragmatic marker has an interpretation procedure triggered by its procedural meaning. Starting from the pre-theoretic intuition according to which concessivity has a unique interpretation procedure, we have tried to see which this procedure is and, from a cognitive point of view, to see if this procedure is unique or if there are different procedures for each concessive marker and which might those be. In this paper we have analysed the concessive discourse markers ***deşi*** and ***totuşi.***

BDD-V874 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:15:11 UTC)